

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Державний природознавчий музей

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВИВЧЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ
ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

Тези доповідей науково-практичної конференції
XVIII Львівська ентомологічна школа

ДЕРЖАВНИЙ ПРИРОДОЗНАВЧИЙ
МУЗЕЙ

Львів – 2024

Науково-практична конференція XVIII Львівська ентомологічна школа проводиться відповідно до плану роботи Державного природознавчого музею НАН України

Редакційна колегія:

Т. П. Яницький, кандидат біологічних наук, директор ДПМ НАНУ — голова ред. кол.

В. Б. Різун, кандидат біологічних наук, с.н.с. — заст. голови ред. кол.

Г. В. Середюк, кандидат біологічних наук — відповідальний редактор

Г. Г. Гуштан, кандидат біологічних наук

К. В. Гуштан, кандидат біологічних наук

Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України: збірник тез науково-практичної конференції (Івано-Франківськ – Стара Гута, 14-16 червня 2024 р.). — Львів: Державний природознавчий музей НАН України, 2024. – 69 с. [Електронне видання]

Збірник містить тези виступів учасників науково-практичної конференції XVIII Львівська ентомологічна школа «Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України», що відбулася в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Національному природному парку «Синьогора» 14-16 червня 2024 р.

Тези присвячено актуальним питанням вивчення стану різноманіття ентомофауни та багаторічним змінам його складу, раритетній складовій регіональної ентомобіоти, адвентивним видам та особливостям їхнього входження у склад регіональної біоти, проблемам охорони рідкісних і зникаючих видів тощо.

УДК 595.7

Матеріали подано в авторській редакції, за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела та вживання назв документів, власних імен тощо відповідають автори публікацій.

ЗМІСТ

Бурейко М. Д., Заборока А. М. Актуалізація досліджень жуків-листоїдів (Coleoptera: Chrysomelidae) національного природного парку «Синьогора».....	5
Варга О. О. Їздці-іхневмоніди (Hymenoptera: Ichneumonidae) Українських Карпат: ступінь вивченості та перспективи подальших досліджень	7
Вережак Н. Д., Заборока А. М. Філогеографія роду тонкохвістка (Leptura Linnaeus, 1758) у Палеарктиці.....	9
Воєвода Л. І., Матрос О. В., Діденко І. О., Осиковий Д. А., Тофан О. О., Супрун О. М. Фітофаги овочевих культур в умовах Лісостепу України.....	11
Голіней Г. М., Прокоп'як М. З. Види Papilionidae в ентомологічних колекціях, зібраних у 2021-2023 рр.....	13
Горновська С. В. Видове різноманіття й екологічна структура угруповань турунів (Coleoptera, Carabidae) в умовах Центрального Лісостепу України.....	15
Гуштан Г. Г., Гуштан К. В., Лелека Д. Ю. Оцифрування колекції мікропрепаратів панцирних кліщів (Acari: Oribatida) з використанням різних типів фото систем.....	17
Гуштан К. В., Різун В. Б., Гуштан Г. Г. Апробація різних типів фотосистем для оцифрування ентомологічної колекції Державного природознавчого музею НАН України.....	18
Дєдусь В. І. До вивчення грибоїдів (Coleoptera, Mycetophagidae) букових лісів Закарпатської області.....	21
Zhebina T. V., Chumak V. O. Preliminary overview of the Aphid family (Hemiptera, Aphididae) in Slobzhanskyi National Nature Park.....	23
Заборока А. М. Скрипунові (Coleoptera: Cerambycidae) національного природного парку «Синьогора»: історія досліджень і актуальний стан пізнання.....	26
Зіненко О. І. Можливості і виклики ДНК баркодингу в Україні.....	29
Коваль Н. П. Короткий огляд твердокрилих комах (Coleoptera, Insecta) Ужанського національного природного парку.....	30
Костецький В. В., Чухрай А. В. Основні шкідники сої в Лісостепу України.....	33
Кравець Н. Я., Шевчик Л. О. Предиктори зміни складу антофільного комплексу комах на суходільних луках Тернопільської області.....	35
Мельник Т. В., Крикунов В. І., Фоменко О. О., Дячок С. М., Суханов С. В., Карман О. О. Шкідлива ентомофауна багаторічних плодкових насаджень Правобережного лісостепу України.....	36

ВИДИ PAPILIONIDAE В ЕНТОМОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЯХ ЗІБРАНИХ У 2021–2023 рр.

ГОЛІНЕЙ Г. М., ПРОКОП'ЯК М. З.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
e-mail: halyna.holiney@gmail.com, mosula@chem-bio.com.ua

Косатцеві Papilionidae – це великі, яскраво забарвлені денні метелики з надродина Papilionoidea, видове різноманіття яких становить понад 550 видів. Хоч більшість з них є мешканцями тропіків, представники родини трапляються на кожному материк, окрім Антарктиди. Різні види косатцевих живуть від рівня моря до високогір'їв. До родини належать найбільші денні метелики у світовій фауні з роду *Ornithoptera*.

Найбільша кількість видів різноманітних форм й способів життя трапляється у тропіках і субтропіках, зокрема у Південно-Східній Азії і Східній Азії. Лише дванадцять видів знайдено в Європі. У Північній Америці відмічено 40 видів, включаючи тропічні. Найпівнічніший косатець – це арктичний верховинець *Parnassius arcticus* Eisner, який було знайдено на Полярному колі у північно-східній Якутії, на висоті 1500 м н.р.м. У Гімалаях відмічені вид *Parnassius eparphus* Oberth. і деякі інші на висоті 6000 м над рівнем моря.

Метелики родини Papilionidae зазвичай трапляються у різних місцях, включаючи ліси, луки, степи, гірські райони й урбанізовані території.

Представники цієї родини відіграють важливу роль в екосистемах і є об'єктом зацікавлення з точки зору збереження біорізноманіття. Зміни клімату можуть вплинути на їхнє поширення і структуру популяцій, що підкреслює важливість вивчення їхньої екології й адаптацій. Зростання антропогенного тиску на природні середовища може призвести до зменшення популяцій метеликів Papilionidae, що робить проблему їхньої охорони актуальною.

Україна має великий дослідницький потенціал у галузі ентомології і дослідження ентомофауни. Українські ентомологи систематично проводять дослідження косатцевих на території України. Щороку поновлюються дані щодо їх поширення (Гордій, 2016; Канарський, 2007; Капелюх, 2017; Шешурак та ін., 2017).

У фауні України родина Papilionidae представлена двома підродинами Parnassiinae і Papilioninae й чотирма родами: *Zerynthia*, *Parnassius*, *Iphiclides*, *Papilio*.

Родина Косатці або Бояричі Papilionidae.

Підродина Верховинці Parnassiinae.

Рід *Zerynthia*.

Поліксена – *Zerynthia polyxena* (Denis & Schiffermüller, 1775).

Рід *Parnassius*.

Мнемозина, верховинець білануватий – *Parnassius mnemosyne* Linnaeus, 1758.

Аполлон, верховинець краснот – *Parnassius apollo* Linnaeus, 1758.

Підродина Косатці Papilioninae

Рід *Iphiclides*.

Подалірій, косатець-вітрилець – *Iphiclides podalirius* Linnaeus, 1758.

Рід *Papilio*.

Махаон, косатець-ластівець – *Papilio machaon* Linnaeus, 1758.

В ентомологічних колекціях кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ), які щорічно поповнюються матеріалами власних досліджень і матеріалами, зібраними студентами хіміко-біологічного факультету під час навчальних практик, виявлені види цієї родини.

Ентомологічний матеріал зібраний впродовж 2021–2023 років у Львівській, Тернопільській і Хмельницькій областях.

Збір комах проводився за загальноприйнятими у ентомології методиками. У лабораторних умовах здійснювали аналіз таксономічної належності ентомологічного матеріалу, при цьому використовували бінокулярний мікроскоп і сучасні визначники комах. Ентомологічний матеріал зберігається у колекціях кафедри ботаніки та зоології ТНПУ.

Матеріали за 2021 рік:

Рід *Iphiclides*.

Подалірій *Iphiclides podalirius* Linnaeus, 1758.

Єдиний вид у фауні України, який трапляється майже повсюдно, крім Полісся і високогір'я Карпат. На півдні України – звичайний вид. Поширений на узліссях і лісових галявинах, по гірських схилах, у садах й полях, парках. Дає дві генерації на рік. Літ метеликів у травні-червні й з середини липня до серпня; у степовій зоні – майже безперервно з середини квітня до початку жовтня. Був внесений в Червону книгу України (2009) як вразливий вид.

Матеріал. Львівська обл., Яворівський р-н, с. Смолин, липень, подвір'я (2 екз.). Хмельницька обл., Теофіпольський р-н, с. Поляхова, липень, (1 екз.).

Рід *Papilio*.

Махаон *Papilio machaon* Linnaeus, 1758.

Один з близько 200 видів роду; у фауні України представлений номінативним підвидом. В Україні трапляється повсюдно. Літ метеликів – з кінця квітня до вересня. Метелики активні у літні місяці; літають у травні-червні й в липні-серпні (іноді й у вересні) на польових дорогах, узліссях, луках, у садах та на клумбах у міських парках (період лету може коливатися залежно від погодних умов). Охороняється у всіх заповідниках України. Був внесений в Червону книгу України (2009) як вразливий вид.

Матеріал. Львівська обл., Яворівський р-н, с. Смолин, серпень, подвір'я (1 екз.).

Матеріали за 2022 рік:

Papilio machaon Linnaeus, 1758.

Тернопільська обл., Тернопільський р-н., с. Оліїв, 30.08.2022, подвір'я (1 екз.); с. Великі Гаї, липень, подвір'я (1 екз.).

Iphiclides podalirius Linnaeus, 1758.

Тернопільська обл., Тернопільський р-н., с. Оліїв, 23.07.2022, сад (1 екз.); Чортківський р-н, с. Констанція, липень, сад (1 екз.); Кременецький р-н, с. Лосятин, серпень, подвір'я (1 екз.).

Матеріали за 2023 рік:

Papilio machaon Linnaeus, 1758.

Матеріал. Тернопільська обл., Тернопільський р-н., с. Острів, 25.08.2023 (1 екз.); с. Кальне, 15.08.2023, сад (1 екз.).

Iphiclides podalirius Linnaeus, 1758.

Матеріал. Тернопільська обл., Чортківський р-н, с. Стрілківці, 21.08.2023, подвір'я (1 екз.).

У ентомологічних колекціях з родини Papilionidae за 2021–2023 роки зберігається 12 особин (за 2021 рік – 4 ос., 2022 рік – 5 ос., 2023 рік – 3 ос.).

Щорічний збір ентомологічного матеріалу дозволяє проводити моніторинг поширення видів і доповнює колекції кафедре новими знахідками з різних областей України.